

Максимюк Олег
студент I СТН курсу спеціальності «Агрономія»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,

Науковий керівник: Кіріка Д. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри теоретико-правових і соціально-гуманітарних дисциплін,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Бучинський Петро Миколайович – видатний український вчений – зоолог, педагог та організатор освіти і науки

Проект постанови про відкриття сільськогосподарського факультету у складі Кам'янець-Подільського університету було підготовлено 1 квітня 1919 р. Після завершення навчання випускники отримували диплом агронома. 9 квітня 1919 р. цей закон затвердив Уряд Української Народної Республіки.

На факультеті передбачалося створити чотири відділи: агрономічний, рослинництва, садівництва і городництва, скотарства. Активну роль у становленні сільськогосподарського факультету відіграли: професор Петро Бучинський, приват-доценти Іван Архипенко, Олександр Бачинський, Олекса Полонський, Нестор Гаморак, Іван Олійник та ін.

Найбільш авторитетним у викладацькому колективі був Петро Миколайович Бучинський — відомий учений-зоолог, заслужений професор, який очолював наукове товариство природодослідників, брав активну участь в організації Кам'янець-Подільського державного українського університету. На викладацькій роботі вчений працював до кінця свого життя.

Перегорнемо безцінні сторінки життя цієї видатної Людини. Глибоке і всебічне висвітлення життя і діяльності цього вченого має важливе наукове та суспільно-політичне значення.

Настав час повернути до нашої історії та наукової спадщини Петра Бучинського, його ролі і місця у процесі розвитку науки і освіти в Україні.

Феномен його діяльності полягає в тому, що він не тільки був природознавцем широкого профілю, особливо в зоологічній науці, а й чудовим організатором освіти і науки, популяризатором знань з природничих наук серед широких верств населення. Спадщина Петра Бучинського налічує близько 100 праць, які давно стали бібліографічними раритетами.

Отримавши прижиттєве міжнародне визнання, Петро Бучинський до нашого часу залишається маловідомим ученим, досі не підготовлено його біобібліографії, не зроблено аналізу його зоологічних праць, не висвітлено його педагогічної та громадської діяльності.

Період життя П. Бучинського — друга половина XIX — перша третина XX ст. — характеризується крайнім загостренням соціальних, національних та політичних проблем і винятково бурхливим розвитком наук, як прикладних, так і гуманітарних. Петро Бучинський, воістину людина своєї епохи, немов уособлює у своїй іпостасі всі притаманні цьому періоду риси. Здобувши міжнародне визнання в Одесі, П. Бучинський в 1911 р. переносить своє місце діяльності до Кам'янець-Подільського. Тут він створює Кам'янець-Подільське товариство дослідників і аматорів природи — своєрідний українознавчий центр і водночас виховує школу своїх однодумців і послідовників у галузі зоологічної науки, краєзнавства, історії науки і популяризації природничих знань. В свій час був ректором Інституту народної освіти в Кам'янець-Подільському. Його участь у столичній Громаді в Києві, заснування краєзнавчого наукового товариства в Кам'янець-Подільському, участь у виданні «Записок» Товариства (був редактором) і ще багато корисних справ на ниві популяризації наукових знань свідчать про державотворчий напрям його діяльності.

Сама ідея створення в Кам'янець-Подільському українського університету в 1918 р. з метою втілення цієї ідеї в реальність також свідчить про його орієнтацію на українські державницькі засади. Всім своїм життям і

діяльністю він прислужився цим засадам. А найголовніше, — це наукові концепції його праць про органічну єдність всього органічного світу, його здобутки на ниві зоологічної науки України, яка має тільки їй притаманні особливості. Усе це давало тверде наукове підґрунтя національній ідеї та ідеї державності української нації.

Це добре розуміли вороги української державності ще напочатку 30-х років. Тому так жорстоко вони поводитись з науковим доробком Петра Миколайовича, не дозволивши опублікувати до 1990 р. жодної його праці. І це було спричинено тим, що наша нація, створивши свою державність в 1917—1920 рр., не змогла через зовнішні і внутрішні обставини утримати її, а тому приречла себе на животіння.

Більша частина потенціалу, що створила українська наукова і літературна думка XIX — початку XX ст., залишилася невикористаною. Ідеться і про величезну наукову спадщину П. Бучинського, яка ще й досі мало увійшла до наукового обігу. А між тим його наукові концепції актуальні і в наш час, зокрема стосовно розвитку в Україні таких наук, як зоологія хребетних, ембріологія безхребетних, систематика тварин, фауністика та охорона природи.

Прийшов час визначити місце Петра Бучинського в суспільно-політичному русі 70-х років XIX — початку XX ст., оцінити його внесок у процес творення української державності в період її відродження (1917—1920 рр.).

Універсалізм наукових досліджень у сфері згаданих наук був характерним для багатьох європейських учених того часу. П. Бучинський використав здобутки західноєвропейської науки, наукову методику, теоретичні засади та застосування їх в Україні на національному українському ґрунті. Безперечно, найбільший внесок учений зробив у розвиток морфології безхребетних тварин. П. М. Бучинського по праву вважають одним з перших українських морфологів-протистологів. Наукові інтереси П. Бучинського були пов'язані здебільшого з дослідженнями в галузі

зоології, гідробіології, зоогеографії, екології, охорони природи, які дуже тісно переплітались. Але оскільки на сучасному етапі названі наукові напрямки є самостійними науками, важливо оцінити внесок ученого в кожен з них в період їх становлення і розвитку.

Отже, потрібне фундаментальне дослідження, яке б цілісно охоплювало життя та науковий доробок видатного вченого. Варто підкреслити, що за останні кілька років відбулися певні зрушення у справі освоєння наукового доробку П. Бучинського. Однак цього дуже мало. Тому тільки комплексний підхід до вивчення спадщини вченого дасть змогу оцінити його наукові здобутки.

Перелік використаних джерел:

1. Видавничий центр «Логос Україна».
2. Вільна енциклопедія Вікіпедія.